

บทที่ 6

แบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษา

แบบแผนพฤติกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ออกเสียงเลือกตั้ง เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่เน้นการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) ของประชาชน ทั้งนี้เพราะแบบแผนพฤติกรรมเลือกตั้งและการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนนั้น จะเป็นดัชนีที่ชี้วัดให้เห็นสถานะแวดล้อมทางการเมืองในประเทศนั้น ๆ ว่า จะมีระดับการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากน้อยแค่ไหนเพียงใด

จากความสำคัญของแบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงทำให้นักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศได้พยายามที่จะศึกษาแบบแผนพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้สร้างคำถามให้เกิดขึ้นอย่างมากมาย เช่นในประเด็นคำถามที่ว่า ทำไมคนที่มีการศึกษาสูง อาศัยอยู่ในเมือง มีการคมนาคมดีกว่า มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่า มีข่าวสารทางการเมืองดีกว่ากลับไปลงคะแนนเสียงน้อย ซึ่งนับว่าขัดกับสามัญสำนึกที่น่าจะเป็นโดยทั่วไป และในกรณีที่เป็นเช่นนั้น สิ่งที่น่าสนใจก็คือคำถามต่อไปที่ว่า ทำไมคนจึงไปหรือไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและเขามีเหตุผลในการตัดสินใจว่าจะเลือกใครหรือไม่อย่างไร มีแบบแผนของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างไร การที่บุคคลมีทัศนคติทางการเมืองเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองในเชิงบวกและลบจะมีผลต่อพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกันอย่างไร เป็นต้น คำถามเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักรัฐศาสตร์ได้พยายามนำมาศึกษาและอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง

สำหรับในประเทศไทยก็ได้มีการศึกษาแบบแผนของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยอย่างกว้างขวาง บทสรุปที่เกิดจากการศึกษา (โปรดดูบทที่ 2) พบว่า การที่คนไทยไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยความสำนึกว่าเป็นหน้าที่มากกว่าจะมีความต้องการเปลี่ยนแปลง

รัฐบาลหรือควบคุมรัฐบาล กล่าวคือ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยไม่ได้มี สหสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล นโยบายของรัฐบาลและประเด็น ปัญหาทางการเมือง อย่างไรก็ตามจากบทสรุปได้มีข้อยกเว้นบางประการที่น่าสนใจคือ ผู้มี การศึกษาสูงในระดับอุดมศึกษา มีฐานะปานกลาง และอาศัยอยู่ในชุมชนนครหลวงจะไปลง คะแนนเสียงด้วยความสำนึกในหน้าที่พลเมืองสูง ตัดสินใจว่าจะเลือกใครได้รวดเร็วกว่าและ แน่นอนกว่า และในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคล เป็นสำคัญ

จากบทสรุปของการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้น ทำให้มีการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาที่มีพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในรูปแบบ ข้างต้น โดยสาเหตุที่เป็นดังนี้เนื่องจาก นักศึกษาเป็นกลุ่มปัญญาชนซึ่งถือว่าเป็นชนชั้นนำ มีลักษณะการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นคนหนุ่มสาว มีการศึกษาในระดับใกล้เคียงกัน มีโอกาส ที่จะได้รับข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ลักษณะดังกล่าวจึงทำให้เขาเหล่านี้มีความรู้ทาง การเมือง และมีความ เชื่อมั่นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้ลักษณะการรวม กลุ่มของพวกเขา ยังมี ระบบความคิดที่มีเอกภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนพวกเขา ยังมีฐานะทาง เศรษฐกิจสังคมสูงเมื่อเทียบกับคนส่วนใหญ่ ดังนั้นสาเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงทำให้นิสิตนักศึกษาที่มีความพร้อมที่จะ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มพลังอื่น ๆ¹ ในสังคม

ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าความแตกต่างดังกล่าว จะมีอิทธิพลต่อแบบแผนของ พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือไม่อย่างไร

เหตุผลของการไปลงคะแนนเสียงของนิสิตนักศึกษา

สำหรับในกรณีการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษา จากการศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษากลุ่มตัวอย่างไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นจำนวนร้อยละ 46.5 ซึ่งนับว่าอยู่ใน อัตราค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งมีผู้ไปใช้

¹ ปรอดดูเพิ่มเติมใน ฉันทนา ฉัญชะเศรษฐ์, "ขบวนการนักศึกษาไทยกับการ พัฒนาประชาธิปไตย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 29-35.

สิทธิออกเสียงเลือกตั้งประมาณร้อยละ 61.43 ในขณะที่กรุงเทพมหานครมีผู้มาใช้สิทธิร้อยละ 38.13² อย่างไรก็ตามการไปลงคะแนนเสียงจำนวนน้อยนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากที่สุด ทั้งนี้เพราะจำนวนของผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคงจะไม่ได้เป็นดัชนีที่ชี้ให้เห็นระดับของการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง เพราะการที่นักศึกษาไปเลือกตั้งเป็นจำนวนมากอาจจะ เป็นเพราะพวกเขาถูกระดม (mobilized) ให้ไปลงคะแนนเสียง พวกเขาอาจไม่ได้มีจิตสำนึกทางการเมือง (political consciousness) อย่างแท้จริง ในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ภายใต้ข้อจำกัดทางปริมาณเช่นนี้ ได้ก่อให้เกิดคำถามใน ใจที่ว่า นิสิตนักศึกษาที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงด้วยเหตุผลอย่างไร และ ไม่ไปลงคะแนนเสียงด้วยเหตุผลอย่างไร มีแบบแผนของการตัดสินใจเลือกอย่างไร และมี ปัจจัยอะไรที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนของการไปลงคะแนนเสียง จากคำถามทั้งหมดได้ชี้ให้เห็นถึง การพยายามที่มอง เหตุผล เบื้องหลังของการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการ เมือง ระดับของการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของไทยได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาเหตุผลของการไปลงคะแนนของนิสิตนักศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ นิสิตนักศึกษาทั้ง 2 สถาบันเป็นจำนวนถึงร้อยละ 55.1 ไปลง คะแนนเสียงเพราะว่า ต้องการที่จะสนับสนุนหรือ เสริมสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้มีความแข็งแกร่ง และจำนวนร้อยละ 20.9 ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพราะต้องการ ได้คนที่ตนเองพอใจเข้าไปทำงาน ซึ่งนั่นชี้ให้เห็นว่านักศึกษาที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและ พวกเขา มีจิตสำนึกทางการเมืองและมองเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งว่าเป็นกระบวนการ ทางการเมือง (political process) ที่จะเสริมสร้างการปกครองที่คิดว่าดีที่สุดแก่พวกเขาได้ ซึ่งนั่นสะท้อนให้เห็นต่อไปอีกว่าพวกเขาคิดว่าตนเองมีความรู้สึกรับประสิทธิภาพทาง การเมือง (political efficacy) ไม่คิดว่าตนเองเป็นผู้ไร้อำนาจ (powerlessness) ในสังคม พวกเขาไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยความสำนึกที่จะมีตัวแทน เข้าไปกำหนด นโยบายของประเทศและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองที่ตนปรารถนาซึ่ง นั่นก็คือ หัวใจหรือวัตถุประสงค์หลักของการเลือกตั้งนั่นเอง (โปรดดูตารางที่ 6.1)

²

กรมการปกครอง, รายงานวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2529

(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2530), หน้า 157.

ตารางที่ 6.1 ร้อยละของเหตุผลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
1. สร้างประชาธิปไตยหรือสนับสนุนประชาธิปไตย	103	55.1
2. เป็นหน้าที่พลเมืองดี	31	16.6
3. ต้องการให้ได้คนที่ตนพอใจไปทำงาน	39	20.9
4. ทางราชการชักชวนไป	1	0.5
5. มีคนชักชวน (ที่ไม่ใช่ทางราชการ)	3	1.6
6. ได้รับแจกเงินหรือสิ่งของ	1	0.5
7. ถูกบังคับ	-	-
8. เห็นคนอื่นไปเลยไปด้วย	2	1.1
9. อื่น ๆ	7	3.7
รวม	187	100

อย่างไรก็ตาม มีนักศึกษาบางส่วนร้อยละ 16.6 ตอบว่าไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพราะคิดว่าเป็นหน้าที่พลเมืองดี กล่าวคือ เห็นว่าการไปลงคะแนนเป็นเพียงหน้าที่ของพลเมืองตามกฎหมายที่ต้องทำให้เสร็จสิ้นไป โดยมีได้มีเป้าหมายที่จะเข้าไปกำหนดนโยบายหรือทำการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารประเทศ ซึ่งนั่นหมายความว่าพวกเขาไม่ได้มีจิตสำนึกอย่างแท้จริงในการไปเลือกตั้ง นอกจากเหตุผลทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาแล้วยังมีเหตุผลประการหนึ่งที่น่าสนใจ กล่าวคือ นักศึกษาไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเนื่องจากถูกทางราชการชักจูงร้อยละ 0.5 มีคนชักชวนไปร้อยละ 1.6 และเห็นคนอื่นไปจึงไปร้อยละ 1.1 เหตุผลทั้ง 3 ประการนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงเหตุผลของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษาว่าเกิดจากการถูกระดมให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง (mobilized political participation) ซึ่งนั่นแสดงให้เห็นถึงการขาดจิตสำนึกทางการเมือง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาโดยเปรียบเทียบแล้วพบว่านิสิตนักศึกษาที่ถูกระดมเข้าไปมีส่วนร่วมนี้มีเป็นจำนวนน้อยมากคิดเป็นร้อยละ 3.7 เท่านั้น (โปรดดูตารางที่ 6.1)

ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างของเหตุผลของการไปลงคะแนนเสียงของนักศึกษา

ว่ามีความแตกต่างจากประชาชนโดยทั่วไปโดยที่ประชาชนส่วนมากจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี³ สาเหตุที่นักศึกษาไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกมากกว่าจะเป็นหน้าที่นี้ อาจมีเหตุผลมาจากการที่นักศึกษาเหล่านี้มีความรู้ทางการเมือง ทั้งข่าวสารการเมืองมากกว่าคนกลุ่มอื่น ๆ มีฐานะทางเศรษฐกิจดีตลอดจนได้รับการอบรม กลุ่ม เกลาทางการเมืองมาเป็นอย่างดีในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตาม เพื่อที่จะวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งถึงรายละเอียด จึงได้มีการจำแนกเหตุผลของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามสถาบันการศึกษา สาขาวิชา เพศ ฐานะเศรษฐกิจ พบว่า เมื่อจำแนกตามสถาบันการศึกษาระหว่างนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ในเรื่องของเหตุผลของการไปลงคะแนนเสียง พบว่าไม่มีความแตกต่าง กล่าวคือ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพราะต้องการเสริมสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยคิดเป็นร้อยละ 56.0 และ 54.0 ตามลำดับ ส่วนการไปเลือกตั้งเพราะเป็นหน้าที่พลเมืองนั้นคิดเป็นร้อยละ 19.0 และ 13.8 ตามลำดับเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัยต้องการไปลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึกของตนเองมากกว่าที่จะไปลงคะแนนเสียงเพราะมีความรู้สึกมีพันธะผูกพันทางการเมือง (โปรดดูตารางที่ 6.2)

ในส่วนที่เกี่ยวกับสาขาวิชา ในด้านของเหตุผลของการไปลงคะแนนเสียงพบว่า นิสิตรัฐศาสตร์ นักศึกษานิติศาสตร์และบัญชีนั้นไปลงคะแนนเสียงเพราะต้องการเสริมสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยคิดเป็นร้อยละ 56.0, 61.1 และ 69.4 ตามลำดับและไปลงคะแนนเสียงเพราะต้องการเลือกคนที่ตนพอใจคิดเป็นร้อยละ 18.0, 16.7 และ 19.4 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของเหตุผลในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษาทั้ง 3 สาขาวิชา มีข้อที่น่าสนใจที่ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจเท่านั้นที่ให้เหตุผลในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต่างจากสาขาวิชาอื่น ๆ กล่าวคือ เหตุผลในการเสริมสร้างประชาธิปไตยคิดเป็นร้อยละ 33.3¹ เหตุผลต้องการได้

³ สุจิต บุญบงการและพรศักดิ์ ม่วงแก้ว, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 135.

บุคคลที่สนใจในการทำงานร้อยละ 33.3 และเหตุผลเป็นหน้าที่ของพลเมืองร้อยละ 27.3 ซึ่งจากข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ให้ข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า นักศึกษาสาขาบัญชีเป็นนักศึกษาที่ไปลงคะแนนด้วยสำนักทางการเมืองสูงสุด ซึ่งโดยหลักการแล้วนักศึกษาที่ควรจะไปลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึกสูงสุดควรเป็นนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ทั้งนี้เพราะนักศึกษาทั้งสองได้ศึกษาความเป็นไปทางการเมืองทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติโดยตรง (โปรดดูตารางที่ 6.2)

ในส่วนของเพศนั้นปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างชายและหญิง กล่าวคือ ทั้งสองไปลงคะแนนเสียงเพื่อต้องการเสริมสร้างประชาธิปไตยคิดเป็นร้อยละ 53.5 และ 56.5 ตามลำดับ ไปลงคะแนนเสียงเพราะเป็นหน้าที่ร้อยละ 18.2 และ 14.8 ตามลำดับ และไปลงคะแนนเสียงเพราะต้องการได้คนที่ตนพอใจพอใจเข้าไปทำงานคิดเป็นร้อยละ 20.2 และ 21.0 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามมีข้อแตกต่างเพียงเล็กน้อยกล่าวคือ เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงเพราะถูกชักจูงมากกว่าผู้ลงคะแนนเสียงเพศชาย (โปรดดูตารางที่ 6.2)

สำหรับฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งจำแนกเป็น 3 ระดับคือ ต่ำ ปานกลาง และสูง นั้น ผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ปานกลาง และสูง ไปลงคะแนนเสียงเพราะต้องการเสริมสร้างการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 47.4, 50.0 และ 62.4 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่านิสิตนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะไปลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึกมากกว่านิสิตนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า ส่วนเหตุผลของการไปลงคะแนนเสียงเพราะต้องการได้บุคคลที่ตนพอใจ และไปลงคะแนนเพราะเป็นหน้าที่นั้น พบว่านิสิตนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจทั้ง 3 ระดับ นั้นไปลงคะแนนเสียงด้วยจำนวนที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ มีข้อน่าสังเกตว่า นิสิตนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำนั้น จะไปลงคะแนนเสียงมีเป็นจำนวนน้อยมากที่สุดไปเพราะถูกระดม ซึ่งผลของการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนดที่ว่า บุคคลมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำจะไปลงคะแนนเสียงด้วยการถูกชักจูงเป็นสำคัญ

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

ตารางที่ 6.2 เหตุผลของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจำแนกตามสถาบันการศึกษา สาขาวิชา เพศ และฐานะเศรษฐกิจ

จำแนกตาม	เหตุผลของการไปลงคะแนน									ร้อยละ	จำนวน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
<u>สถาบันการศึกษา</u>	χ^2 sig 0.3935 D.F. 0										
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	56.0	19.0	18.0	1.0	1.0	-	-	-	5.0	53.5	100
2. ธุรกิจบัณฑิตยสาขาวิชา	χ^2 sig 0.0248* D.F. 21										
1. รัฐศาสตร์	56.0	19.0	18.0	1.0	1.0	-	-	-	5.0	53.5	100
2. นิติศาสตร์	61.1	16.7	16.7	-	5.6	-	-	-	-	9.6	18
3. บัญชี	69.4	-	19.4	-	-	-	-	5.6	5.6	19.3	36
4. บริหารธุรกิจ	33.3	27.3	33.3	-	3.0	3.0	-	-	-	17.6	33
<u>เพศ</u>	χ^2 sig 0.7907 D.F. 7										
1. ชาย	53.5	18.2	20.2	1.0	1.0	-	-	1.0	5.1	52.9	99
2. หญิง	56.8	14.8	21.6	-	2.3	1.1	-	1.1	2.3	47.1	88
<u>ฐานะทางเศรษฐกิจ</u>	χ^2 sig 0.1534 D.F. 14										
1. ต่ำ	47.4	18.4	21.1	-	5.3	2.6	-	2.6	2.6	20.3	38
2. ปานกลาง	50.0	23.4	23.4	1.6	-	-	-	-	1.6	34.2	64
3. สูง	62.4	10.6	18.8	-	1.2	-	-	1.2	5.9	45.5	85
ร้อยละ	55.1	16.6	20.9	.5	1.6	.5	-	1.1	3.7	100	-
จำนวน	103	31	39	1	3	1	-	2	7	-	400

หมายเหตุ * χ^2 ที่มึนัยสำคัญ ≤ 0.05

โดยสรุปแล้วการที่นิสิตนักศึกษาไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะพวกเขาต้องการที่จะเสริมสร้างประชาธิปไตยและคิดว่าจะเข้าไปเลือกบุคคลที่เขาพอใจเป็นสำคัญ นั้นหมายความว่า พวกเขามีความเชื่อมั่นว่า การกระทำทางการเมืองในกระบวนการทางการเมืองของตนสามารถมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม ทำให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองทำอย่างที่คุณปรารถนาได้⁵ ซึ่งนั่นเป็นความรู้สึกและทัศนคติที่จำเป็นต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการ การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ยังมีนิสิตนักศึกษาบางส่วนที่ไปลงคะแนนเสียง เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ที่ประมาทร้อยละ 15 ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่นั้น พวกเขาอาจไม่มีความรู้สึกว่าการกระทำทางการเมืองของเขามีผลกระทบใด ๆ ต่อการตัดสินใจทางการเมืองและตลอดจนยังมีนิสิตนักศึกษาบางส่วนเพียงเล็กน้อยที่ไปลงคะแนนเพราะถูกชักจูงไป

เหตุผลของการไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

สำหรับนิสิตนักศึกษาที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งครั้งนี้ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะ ไม่ได้อยู่ในท้องที่ที่ตนมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 30.1 เหตุผลรองลงมาคือ คิดดูระ คิดเป็นร้อยละ 14.4 สาเหตุที่นักศึกษาไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นเพราะไม่ได้อยู่ในท้องที่ที่ตนมีสิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะนักศึกษาเหล่านี้มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด แต่เนื่องจากเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร จึงได้เข้ามาโดยไม่ได้ทำการย้ายชื่อจากทะเบียนบ้านซึ่งภูมิลำเนาเดิมอยู่ในต่างจังหวัด จึงทำให้เมื่อมีการเลือกตั้งจึงไม่สามารถไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้

ส่วนผู้ที่ให้เหตุผลว่าคิดดูระไม่สามารถไปเลือกตั้ง เพราะอยู่ไกลจากหน่วยเลือกตั้ง, ขี้เกียจไป, ไม่มีผู้สมัครที่ตนเองพอใจ และไม่มีบัตรประชาชน คิดรวมเป็นร้อยละ 35.8 การให้เหตุผลดังกล่าวเบื้องต้นแสดงว่า นิสิตนักศึกษาเหล่านั้นไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง เห็นการเลือกตั้งไม่มีความหมายต่อระบบการเมืองการปกครองและไม่เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล นั้นหมายความว่า นิสิตนักศึกษาเหล่านี้ไม่คิดว่าตัวเองจะมีอิทธิพล

⁵ ไพรคฤ Kenneth Prewitt, "Political Efficacy" in David L. Sills (ed.) International Encyclopedia of the Social Science, p. 226.

ต่อกระบวนการทางการเมือง⁶ ความรู้สึกดังกล่าวที่เกิดขึ้นนับว่าเป็นอันตรายต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะเมื่อเวลาผ่านไปบุคคลเหล่านี้จะพัฒนาความรู้สึกที่ไม่สนใจต่อการเมืองที่เพิ่มมากขึ้นจนอาจจะเกิดความรู้สึกเหมินห่างทางการเมือง (political alienation) ด้วยความรู้สึกไม่สนใจทางการเมือง มองการเมืองว่าเป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ของเขาได้ ซึ่งความรู้สึกเช่นนั้นนับว่าเป็นอันตรายต่อระบบการเมืองเป็นอย่างยิ่ง (โปรดดูตารางที่ 6.3)

นอกจากนั้นการวิจัยพบว่า จากสาเหตุที่นิสิตนักศึกษาไม่ไปเลือกตั้งนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะความบกพร่องของทางราชการในการจัดการเลือกตั้ง กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาไม่ไปเลือกตั้ง เพราะไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งคิด เป็นร้อยละ 11.2 จึงชี้ให้เห็นถึงความบกพร่องในการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ เนื่องมาจากการที่รัฐบาลพยายามที่จะ เน้นให้ประชาชนมาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้มากที่สุด เท่าที่จะเป็นได้ จึงทำให้หน่วยราชการที่มีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีรายชื่อจากบุคคลที่มีตัวตนอยู่ในพื้นที่เท่านั้น ส่วนบุคคลที่แม้จะมีสิทธิเลือกตั้ง แต่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่จะถูกคัดชื่อออกไป ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้เกิดความบกพร่องในการทำบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (โปรดดูตารางที่ 6.3)

ตารางที่ 6.3 ร้อยละของเหตุผลที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
1. ติดธุระ	31	14.4
2. ชี้เกียจไป	12	5.6
3. เจ็บป่วย	4	1.9
4. ไม่ได้อยู่ในท้องที่ที่ตนมีสิทธิเลือกตั้ง	66	30.7
5. ไม่มีชื่อในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	24	11.2

⁶ พรศักดิ์ ม่องแพ้ว, "กรอบการมองพฤติกรรมทางการเมือง," วารสารสังคมศาสตร์

ตารางที่ 6.3 (ต่อ)

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
6. อยู่ไกลหน่วยเลือกตั้ง	22	10.2
7. ไม่มีผู้สมัครที่ตนพอใจ	9	4.2
8. ไม่มีบัตรประชาชน	3	1.4
9. อื่น ๆ	44	20.5
รวม	215	100

อย่างไรก็ตาม เพื่อที่จะวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งในรายละเอียด การวิจัยจึงได้นำเหตุผลของการไม่ไปลงคะแนนเสียงมาจำแนกตามสถาบันการศึกษา สาขาวิชา เพศและฐานะทางเศรษฐกิจ โดยเมื่อจำแนกตามสถาบันการศึกษาแล้ว พบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ที่ไม่ไปเลือกตั้งเกิดจากเหตุผลที่ว่า คิดธุระ คิดเป็นร้อยละ 21.8 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ซึ่งอ้างเหตุผลว่าคิดธุระมีเพียงร้อยละ 4.9 เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามนิสิตนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน ก็อ้างเหตุผลส่วนใหญ่ที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งว่าเกิดจากการไม่ได้อยู่ในท้องที่ที่ตนมีสิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ 32.7 และ 28.9 ตามลำดับ (โปรดดูที่ตารางที่ 6.4)

ในส่วนที่เกี่ยวกับสาขาวิชาก็เช่นกัน ไม่ว่าจะ เป็นนิสิตรัฐศาสตร์ นักศึกษานิติศาสตร์ บัญชี และบริหารธุรกิจ ก็อ้างเหตุผลของการไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งว่า เกิดจากการไม่ได้อยู่ในท้องที่ที่ตนมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแทบทั้งสิ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิจัยเหตุผลของการไม่ไปลงคะแนน เมื่อจำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาไม่ว่าจะมีฐานะเศรษฐกิจ ต่ำ ปานกลางและสูง ต่างก็อ้างเหตุผลเดียวกัน คือการไม่ได้อยู่ในท้องที่ที่ตนมีสิทธิเลือกตั้ง (โปรดดูตารางที่ 6.4)

ในส่วนที่เกี่ยวกับเพศนั้น พบว่าไม่มีความแตกต่างกันในเหตุผลของการไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษาเพศชายหรือเพศหญิง กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาชายและหญิงส่วนใหญ่ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากไม่ได้อยู่ในท้องที่ที่ตนมีสิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ 33.3 และ 28.4 ตามลำดับ (โปรดดูตารางที่ 6.4)

ตารางที่ 6.4 เหตุผลของการไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจำแนกตามสถาบันการศึกษา

สาขาวิชา เพศ และฐานะเศรษฐกิจ

จำแนกตาม	เหตุผลของการไม่ไปลงคะแนนเสียง									ร้อยละ	จำนวน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9			
<u>สถาบันการศึกษา</u>	χ^2	sig	0.000%	*	D.F.	8						
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	21.8	7.9	3.0	32.7	4.0	11.9	1.0	-	17.8	47.0	101	
2. ธุรกิจบัณฑิตย	7.9	3.5	0.9	28.9	17.5	8.8	7.0	2.6	22.8	53.0	114	
<u>สาขาวิชา</u>	χ^2	sig	0.0006	*	D.F.	24						
1. รัฐศาสตร์	21.8	7.9	3.0	32.7	4.0	11.9	1.0	-	17.8	47.0	101	
2. นิติศาสตร์	10.0	-	-	36.7	30.0	3.3	6.7	3.3	10.0	14.0	30	
3. บัญชี	7.1	3.6	3.6	14.3	14.3	25.0	7.1	3.6	21.4	13.0	28	
4. บริหารธุรกิจ	7.1	5.4	-	32.1	12.5	3.6	7.1	1.8	30.4	26.0	56	
<u>เพศ</u>	χ^2	sig	0.8338		D.F.	8						
1. ชาย	14.1	6.1	3.0	33.3	11.1	10.1	2.0	1.0	19.2	46.0	99	
2. หญิง	14.7	5.2	0.9	28.4	11.2	10.3	6.0	1.7	21.6	54.0	116	
<u>ฐานะเศรษฐกิจ</u>	χ^2	sig	0.1648		D.F.	16						
1. ต่ำ	8.5	8.5	2.1	34.0	17.0	12.8	6.4	-	10.6	21.9	47	
2. ปานกลาง	11.7	2.6	1.3	28.6	9.1	6.5	5.2	2.6	32.5	35.8	77	
3. สูง	19.8	6.6	2.2	30.8	9.9	12.1	2.2	1.1	15.4	42.3	91	
ร้อยละ	14.4	5.6	1.9	30.7	11.2	10.2	4.2	1.4	20.5	100	-	
จำนวน	31	12	4	66	24	22	9	3	44	-	215	

หมายเหตุ * χ^2 มีนัยสำคัญ ≤ 0.05

จากปัญหาที่นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอันเนื่องมาจากไม่ได้อยู่ในท้องถิ่นที่ตนมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง นั้นแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลจะต้องพยายามปรับปรุง

วิธีการเลือกตั้งกล่าวคือ ใ้บุคคลที่ไม่ได้อยู่ในท้องถิ่นที่มีสิทธิสามารถเลือกตั้งได้ ทั้งนี้ เพราะปัจจุบันประเทศไทยมีการอพยพของจำนวนประชากรมากขึ้น โดยประชากรจากต่างจังหวัด เข้ามาทำงานและศึกษาในกรุงเทพมหานครมากขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหาในแง่ของการลงคะแนนเสียงได้ซึ่งจะส่งผลต่อปริมาณการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และส่งผลต่อความชอบธรรมของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยในที่สุด

แบบแผนของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง : การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกระดมกับความสำนึกของตนเอง

แนวความคิดที่ว่าแบบแผนของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่อย่างกว้างขวางในงวิชาการทางรัฐศาสตร์ว่า สามารถที่จะแยกให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกระดมกับความสำนึก (mobilized and autonomous participation)⁷ แนวคิดแรกนั้นมองว่าสามารถที่จะแยกให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมแบบถูกระดมด้วยความสำนึกของตนเอง นั้นหมายความว่าเราสามารถที่จะวัดแบบแผนของบุคคลในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับแบบแผนของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

Myron Weiner ได้จัดระดับของพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลไว้เป็น 10 ระดับ⁸ ดังนี้

1. การกระทำที่สนับสนุนหรือ เรียกร้องต่อคณะผู้ปกครองประเทศ
2. ความพยายามที่สำเร็จผลในการใช้อิทธิพลต่อการปฏิบัติของรัฐบาล หรือการเลือกผู้นำ
3. การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้รับการรับรองว่าถูกต้อง

⁷ โปรดดูข้อถกเถียงใน Samuel P. Huntington and Joan M. Nelson, No Easy Choice : Political Participation in Developing Countries (Cambridge : Harvard University Press, 1976), p. 7.

⁸ Myron Weiner, Crisis and Sequence in Political Development (Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1971), pp. 162-164.

4. การกระทำที่มีตัวแทน
5. มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปเกี่ยวข้อง
6. การกระทำที่ต่อเนื่องและมีพลังผลักดันที่อาจเป็นการจัดการอย่างเป็นสถาบัน (institutionalized) หรือเป็นการกระทำที่มีผลรุนแรงในทันทีทันใด เช่น การก่อการจลาจล
7. การกระทำที่มุ่งต่อการเลือกตั้งผู้นำทางการเมือง มุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะหรือพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการบริหารราชการ
8. การกระทำที่มีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติเท่านั้น
9. การกระทำที่เป็นการกระทำทางการเมือง (a political act)
10. การวางเฉยโดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว (alienation) เพราะรู้สึกว่าจะไม่เกิดผลอะไรขึ้น

โดยมีเงื่อนไขของการจัดระดับของการเข้ามามีส่วนร่วมดังกล่าวไว้ว่า การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต้นจะนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น หากบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง นั้นแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นจะต้องผ่านการมีส่วนร่วมในระดับต่ำมาก่อน

ในทำนองเดียวกัน Lester Milbrath ก็มีแนวความคิดในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็มีทางเป็นไปได้มากกว่า บุคคลนั้นจะเคยมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ๆ มาก่อน ซึ่งมีบทบาทเรียกว่าเป็น "กิจกรรมที่เชื่อมต่อกัน" (transitional activities) หรือ "กิจกรรมที่มีลักษณะต่อเนื่อง เป็น เชิงบันได"⁹

จากแนวความคิดของ Weiner และ Milbrath ได้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมแบบถูกระดมและด้วยจิตสำนึกของตนเอง กล่าวคือ การที่บุคคลขาดแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตนเองหรือขาดจิตสำนึกทางการเมืองก็จะ

⁹ Lester Milbrath and M.L. Goel, Political Participation : How and Why People Get Involved in Politics (Chicago : Rand McNally, 1977), pp. 17-19.

เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ และมักจะมีลักษณะของการถูกระดม แต่ในขณะที่บุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง โดยเฉพาะการเสนอตัวเข้ารับการสมัครรับเลือก นั้นย่อมหมายความว่า บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยจิตสำนึกของตนเอง

ส่วนแนวทางที่สองมองว่า เราไม่สามารถที่จะแยกแยะให้เห็นถึงความแตกต่างในระหว่างการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบถูกระดมกับด้านจิตสำนึกของตนเอง นักวิชาการที่เห็นด้วยกับแนวทางนี้ได้แก่ Samuel P. Huntington และ Joan M. Nelson โดยการมองว่าการมีส่วนร่วมแบบถูกระดมและด้านจิตสำนึกไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ เนื่องจากเหตุผลสำคัญ 4 ประการ.

1. การกำหนดความหมายและขอบเขตของการมีส่วนร่วมแบบถูกระดมและด้วยจิตสำนึกมีลักษณะค่อนข้างคลุมเครือ ขาดเอกภาพ
2. การมองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศที่มีการปกครองแบบเผด็จการ เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบถูกระดม นั้น เป็นการตัดสินใจที่มีคุณค่า (value) เคลือบแฝงอยู่ ซึ่งในทางปฏิบัติประชาชนในประเทศดังกล่าวอาจจะมีจิตสำนึกทางการเมืองก็ได้
3. การมองดูเจตนาในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองว่าเป็นแบบเดียว เป็นการด่วนสรุปเกินไป จริงแล้วอาจมีทั้งการมีส่วนร่วมแบบถูกระดมและด้วยจิตสำนึกปนกันอยู่
4. ผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสองแบบมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ยากที่จะบอกได้ว่าแบบแผนพฤติกรรมทางการเมือง เป็นแบบใด

จากแนวความคิดทั้งสองแนวคิดนั้น ในเบื้องต้นแม้ว่าจะมีข้อถกเถียงกันอยู่ ซึ่งไม่สามารถจะตกลงกันได้ แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ใช้แนวทางแรกคือมองว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบถูกระดมและด้วยจิตสำนึก สามารถที่จะแบ่งแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด ซึ่งกรณีมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยจิตสำนึกนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) หมายถึง การที่บุคคลจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยจิตสำนึก เพราะเขาคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นจะสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายของผู้บริหารได้
2. ความสำนึกว่าเป็นหน้าที่ของพลเมือง (civic duty) หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยเหตุผลสำคัญที่ว่าเป็นหน้าที่พลเมืองดี ที่จะต้องปฏิบัติต่อรัฐเพื่อการสนับสนุนระบบการเมือง เป็นสำคัญ

จากผลการวิจัยแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์พบว่า นิสิตนักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัยมีแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึกของตนเองคิดเป็นร้อยละ 96.1 มีเพียงร้อยละ 3.9 เท่านั้นที่มีแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงด้วยการถูกระดม (โปรดดูตารางที่ 6.5)

ตารางที่ 6.5 ร้อยละของแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษา

แบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
จิตสำนึก	173	96.1
ถูกระดม	7	3.9
รวม	180	100

สาเหตุที่นิสิตนักศึกษาทั้ง 2 มหาวิทยาลัยมีแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงด้านจิตสำนึกตนเอง เนื่องจากลักษณะเฉพาะของกลุ่มนิสิตนักศึกษานั้นเอง กล่าวคือ กลุ่มนักศึกษาโดยทั่วไปแล้วจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง เป็นปัญญาชนและมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมค่อนข้างสูง จึงทำให้พวกเขา มีความเชื่อมั่นในพลังอำนาจของตนเองในการที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

แม้ว่านิสิตนักศึกษาของทั้งสองมหาวิทยาลัย จะมีแบบแผนพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึก แต่อย่างไรก็ตามถ้าเราแจกแจงลงไป ในรายละเอียดแล้ว พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึกนั้นไม่ได้เป็นพฤติกรรมที่นิสิตนักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัยจะมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองทั้งหมด คือ มีจิตสำนึกว่าการไปลงคะแนนเสียงโดยถือว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีด้วย (civic duty) ดังจะเห็นได้จากเหตุผลที่นิสิตนักศึกษาทั้งสองสถาบันไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีถึงร้อยละ 16.6 นั้นชี้ให้เห็นว่า การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษาไม่ได้เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความมีประสิทธิภาพทางการเมืองทั้งหมด

เมื่อพิจารณาสิกลงไปในรายละเอียดของแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย จากการวิจัยพบว่า ทั้งนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ต่างมีแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร้อยละ 97.9 ไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกของตนเอง ซึ่งเป็นจำนวนที่ใกล้เคียงกับนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ซึ่งไปลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึกร้อยละ 94.1

เมื่อพิจารณาถึงประเด็นสาขาวิชาแล้ว ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาทุกสาขา มีแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ นิสิตรัฐศาสตร์ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยจิตสำนึกของตนเองร้อยละ 97.9 นักศึกษานิติศาสตร์ (ร้อยละ 94.4) นักศึกษามัธยมศึกษา (ร้อยละ 94.1) และนักศึกษบริหารธุรกิจ (ร้อยละ 93.3) ส่วนใหญ่ไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกของตนเอง เป็นสำคัญ (โปรดดูตารางที่ 6.6)

เมื่อพิจารณาประเด็นเรื่องเพศ ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกับเพศ กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาไม่ว่าเพศชาย (ร้อยละ 96.8) และเพศหญิง (ร้อยละ 95.3) ไปลงคะแนนด้วยจิตสำนึกของตนเองทั้งนั้น (โปรดดูตารางที่ 6.6)

สำหรับประเด็นฐานะเศรษฐกิจนั้น ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างฐานะเศรษฐกิจและแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีฐานะเศรษฐกิจแตกต่างกันจะมีแบบแผนการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกัน โดยนิสิตนักศึกษาที่มีฐานะเศรษฐกิจสูง (ร้อยละ 97.5) และปานกลาง (ร้อยละ 98.4) ไปลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึกของตนเองมากกว่านิสิตนักศึกษาที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำ ร้อยละ 89.2) ถึงเกือบร้อยละ 10 (โปรดดูตารางที่ 6.6)

โดยสรุป เมื่อจำแนกตามปัจจัยสถานะทางเศรษฐกิจสังคมแล้วพบว่า มีเพียงตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจ ที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษา ปัจจัยอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา สาขาวิชา เพศ ไม่มีอิทธิพลต่อแบบแผนการลงคะแนนเสียง กล่าวคือนิสิตนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในสถาบันการศึกษาใด สาขาวิชาใด เพศใด ต่างไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยจิตสำนึกของตนเองทั้งสิ้น (โปรดดูตารางที่ 6.6)

ตารางที่ 6.6 แบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามสถาบันการศึกษา, สาขาวิชา, เพศ, ฐานะเศรษฐกิจ

จำแนกตาม	แบบแผนพฤติกรรม		ร้อยละ	จำนวน	
	จิตสำนึก	ถูกระดม			
<u>สถาบันการศึกษา</u>	χ^2 0.3563,	0.1907	D.F. 1		
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		97.9	2.1	52.8	95
ธุรกิจบัณฑิต		94.1	5.9	47.2	85
<u>สาขาวิชา</u>	χ^2 sig 0.6324	D.F. 3			
รัฐศาสตร์		97.9	2.1	52.8	95
นิติศาสตร์		94.4	5.6	10.0	18
บัญชี		94.1	5.9	18.9	34
บริหารธุรกิจ		93.9	6.1	18.3	33
<u>เพศ</u>	χ^2 sig 0.9044,	0.6129	D.F. 1		
ชาย		96.8	3.2	52.2	94
หญิง		95.3	4.7	47.8	86
<u>ฐานะเศรษฐกิจ</u>	χ^2 sig 0.0486 *	D.F. 2			
ต่ำ		89.2	10.8	20.6	37
กลาง		98.4	1.6	35.0	63
สูง		97.5	2.5	44.4	80
จำนวน		173	7	-	180
ร้อยละ		96.1	3.9	100	-

หมายเหตุ * χ^2 ที่มึนัยสำคัญ ≤ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกับทัศนคติทางการเมือง

ผลการวิจัยเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัย มีแบบแผนการลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึกที่เกิดขึ้นได้ก่อให้เกิดคำถามที่น่าสนใจขยายต่อไปอีกว่า ถ้านิสิตนักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัยมีทัศนคติที่ไม่ดี พวกเขาจะมีแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึกหรือถูกระดม และในทางตรงกันข้าม ถ้านิสิตนักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัยมีทัศนคติที่ดีพวกเขาจะมีแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยจิตสำนึกหรือถูกระดม จากคำถามดังกล่าว จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ทัศนคติของนิสิตนักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัยจะมีความสัมพันธ์กับแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างไร

ในการวิจัยครั้งนี้ได้จำแนก ทัศนคติที่ผลต่อแบบแผนการลงคะแนนเสียงออกใน 3 ลักษณะ คือ ทัศนคติต่อรัฐบาล ทัศนคติต่อสถาบันการเลือกตั้งและทัศนคติต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (โปรดดูตารางที่ 6.7)

ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อรัฐบาลกับแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างทัศนคติที่ไม่ดีหรือดีต่อรัฐบาลกับแบบแผนการลงคะแนนเสียงของนิสิตนักศึกษา นั่นคือไม่ว่านิสิตนักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัยจะมีทัศนคติแบบใดต่อรัฐบาล พวกเขาจะมีแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยจิตสำนึกไม่ต่างกัน โดยนิสิตนักศึกษาที่มีทัศนคติที่ไม่ดี ก่อนข้างไม่ดี, ปานกลาง, ก่อนข้างดี จะมีแบบแผนการลงคะแนนเสียงโดยจิตสำนึกคิด เป็นร้อยละ 80.0, 96.3, 100.0 และ 96.0 ตามลำดับ มีข้อน่าสังเกตว่านิสิตนักศึกษาที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อรัฐบาลนั้นมีนิสิตนักศึกษาประมาณร้อยละ 20 ที่มีแบบแผนการลงคะแนนเสียงแบบถูกระดม

ทัศนคติต่อสถาบันการเลือกตั้งกับแบบแผนการลงคะแนนเสียงนั้น ผลการวิจัยปรากฏว่าไม่ว่านิสิตนักศึกษาทั้งสองสถาบันจะมีทัศนคติต่อสถาบันการเลือกตั้งที่ไม่ดี, ก่อนข้างไม่ดี, ปานกลาง, ก่อนข้างดี และดี นิสิตนักศึกษาเหล่านี้จะมีแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงโดยจิตสำนึกคิดเป็นร้อยละ 66.7, 93.0, 100.0, 97.8 และ 100.0 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามนิสิตนักศึกษาที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสถาบันการเลือกตั้งจะมีพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงแบบถูกระดมมากเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 33.3)

ทัศนคติต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับแบบแผนการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งผลการวิจัยปรากฏว่า ไม่ว่าจะนิสิตนักศึกษาทั้งสองสถาบันจะมีทัศนคติที่ไม่ดี, ก่อนข้างไม่ดี, ปานกลาง ก่อนข้างดี ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างไร พวกเขาจะมีพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งด้วยจิตสำนึก คิดเป็นร้อยละ 96.4, 95.7, 100.0 และ 96.0 ตามลำดับ มีข้อที่น่าสังเกตที่ว่า นิสิตนักศึกษาทั้งสองสถาบันไม่มีทัศนคติที่ดีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลย (โปรดดูตารางที่ 6.6)

โดยสรุปแล้วจะพบว่า ทัศนคติของนิสิตนักศึกษาทั้งสองสถาบันไม่มีอิทธิพลต่อแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ ไม่ว่าจะนิสิตนักศึกษาจะมีทัศนคติที่ไม่ดี ก่อนข้างไม่ดี ปานกลาง ก่อนข้างดี หรือดี ใดๆ พวกเขาจะมีแบบแผนการลงคะแนนเสียง ด้วยจิตสำนึก เป็นสำคัญ

ตารางที่ 6.7 ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกับทัศนคติทางการเมือง

ทัศนคติทางการเมือง	แบบแผนการลงคะแนนเสียง			ร้อยละ	จำนวน
	จิตสำนึก	ถูกระดม			
<u>ทัศนคติต่อสถาบันรัฐบาล</u>	χ^2	sig	0.2392	D.F	3
1. ไม่ดี	80.0	ไม่ดี	20.0	2.8	5
2. ค่อนข้างไม่ดี	96.3		3.7	45.6	82
3. ปานกลาง	100.0		-	10.0	18
4. ค่อนข้างดี	96.0		4.0	41.7	75
5. ดี	-		-	-	-
<u>ทัศนคติต่อสถาบันการเลือกตั้ง</u>	χ^2	sig	0.0355	* D.F.	4
1. ไม่ดี	66.7	ไม่ดี	33.3	1.7	3
2. ค่อนข้างไม่ดี	93.0		7.0	31.7	57
3. ปานกลาง	100.0		-	12.8	23
4. ค่อนข้างดี	97.8		2.2	51.1	92
5. ดี	100.0		-	2.8	5
<u>ทัศนคติต่อ ส.ส.</u>	χ^2	sig	0.9150	D.F.	4
1. ไม่ดี	96.4	ไม่ดี	3.6	15.6	28
2. ค่อนข้างไม่ดี	95.7		4.3	63.9	115
3. ปานกลาง	100.0		-	6.1	11
4. ค่อนข้างดี	96.2		3.8	14.4	26
5. ดี	-		-	-	-
ร้อยละ	96.1		3.9	100.0	-
จำนวน	173		7	-	180

หมายเหตุ * χ^2 ที่มัยนัยสำคัญ ≤ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนการลงคะแนนเสียงกับความตั้งใจในการลงคะแนนเสียง

ผลการวิจัยเชิงประจักษ์ได้แสดงให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและแบบแผนการลงคะแนนเสียงว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีสหสัมพันธ์ต่อกัน ได้ก่อให้เกิดคำถามต่อไปในแง่ของความตั้งใจว่านิสิตนักศึกษาที่ตั้งใจจะไปลงคะแนนเสียงและนิสิตนักศึกษาที่ไม่ตั้งใจไปลงคะแนนเสียงจะมีแบบแผนของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยปรากฏว่า ไม่ว่านิสิตนักศึกษาทั้งสองสถาบันจะตั้งใจหรือไม่ไป เลือกตั้งอย่างแน่นอน อาจจะไป, ยังไม่ตัดสินใจ, อาจจะไปและไปอย่างแน่นอนในการเลือกตั้ง นิสิตนักศึกษาทั้งสองสถาบันก็จะมีแบบแผนของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึกร้อยละ 92.9, 94.7, 89.5, 96.1 และ 98.7 ตามลำดับ นั่นหมายความว่า ความตั้งใจหรือระดับความตั้งใจในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่มีผลต่อแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (โปรดดูตารางที่ 6.8)

จากผลการวิจัยทำให้สามารถพิสูจน์สมมุติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ว่า

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ทัศนคติและความตั้งใจที่จะไปลงคะแนนเสียง โดยผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 6.8 ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งกับความตั้งใจ
ในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ความตั้งใจ	แบบแผนการลงคะแนน		ร้อยละ	จำนวน
	จิตสำนึก	ถูกระดม		
1. ไม่ไปอย่างแน่นอน	92.9	7.1	7.8	14
2. อาจจะไม่ไป	94.7	5.3	10.6	19
3. ยังไม่ตัดสินใจ	89.5	10.5	10.6	19
4. อาจจะไป	96.1	3.9	28.3	51
5. ไปอย่างแน่นอน	98.7	1.3	42.8	77
ร้อยละ	96.1	3.9	100	-
จำนวน	173	7	-	180

หมายเหตุ χ^2 sig 0.3907, χ^2 ที่มีนัยสำคัญ ≤ 0.05
D.F. 4

ความแตกต่างของแบบแผนการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งระหว่างนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
และนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

นิสิตนักศึกษาของสองมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มศึกษานี้ มีความคล้ายคลึงกันหลายประการคือ เป็นคนหนุ่มสาวซึ่งเป็นชนชั้นนำซึ่งรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน มีการศึกษาสูงและมีฐานะ เศรษฐกิจสังคมสูงอยู่ในเขตเมืองหลวงและอยู่ในฐานะที่จะได้รับข่าวสารและความรอบรู้ทางด้านเทคนิคที่ทันสมัยอยู่เสมอ มีความคิดที่เป็นลักษณะเป็นเอกภาพ ส่วนประเด็นในเรื่องความแตกต่างนั้น มีประเด็นที่เป็นจุดใหญ่ที่น่าสนใจคือ การจัดการบริหารการศึกษาและการเรียนการสอนของสถาบันศึกษา ซึ่งนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้นเป็นนิสิตที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายที่เรียกว่า พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522 มีผู้บริหารและคณาจารย์เป็นข้าราชการประจำอยู่ภายใต้การบริหารงานของรัฐ มีรายได้ทรัพย์สินจากงบประมาณ จริยวัตรธรรมเนียมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยและทรัพย์สินที่มี

ผู้ให้แก่มหาวิทยาลัย ในขณะที่นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เป็นนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายที่เรียกว่าพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษา เอกชน พ.ศ. 2522 มีผู้บริหารและคณาจารย์เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งทำให้คณาจารย์มีอิสระในทางวิชาการอย่างกว้างขวาง รัฐไม่อาจเข้าไปแทรกแซงการจัดการภายในหรือเข้าขัดขวางความเป็นอิสระทางวิชาการของคณาจารย์ได้ นอกจากนี้ยังมีรายได้และทรัพย์สินจากค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยและทรัพย์สินจากผู้รับใบอนุญาตให้ตั้งสถาบันอุดมศึกษา เอกชน จากความแตกต่างข้างต้น ทำให้เป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า ความแตกต่างดังกล่าวจะเป็นผลทำให้นิสิตนักศึกษาทั้ง 2 มหาวิทยาลัย มีแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกันหรือไม่

เมื่อพิจารณาถึงแบบแผนของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัยแล้ว พบว่า นิสิตนักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัยต่างก็ไปลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึกเป็นส่วนใหญ่ โดยถือว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น เป็นการสร้างและสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการคัดเลือกคนที่ตนพอใจ เข้าไปปฏิบัติงานและการไปเลือกตั้งนั้นด้วยจิตสำนึกในหน้าที่พลเมืองดี จึงเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบแบบแผนการลงคะแนนเสียงของนิสิตนักศึกษาทั้ง 2 มหาวิทยาลัยแล้ว จากการวิจัยพบว่า แบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ไม่แตกต่างกัน (โปรดดูตารางที่ 6.9)

ตารางที่ 6.9 ความแตกต่างของแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งระหว่างนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สถาบันการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่า t	D.F.	ระดับนัยสำคัญ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	95	1.0211	0.144			
ธุรกิจบัณฑิตย์	85	1.0588	0.237	-1.31	178	0.193

หมายเหตุ * p ที่มีนัยสำคัญ ≤ 0.05

ผลการวิจัยนี้เป็นการยืนยันสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ว่า
แบบแผนของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและ
นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ไม่แตกต่างกัน

โดยสมมติฐานดังกล่าวได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นจริง

เมื่อพิจารณารวมไปถึงความแตกต่างในเรื่องทัศนคติที่มีต่อการเลือกตั้งทั่วไป
27 กรกฎาคม 2529 (โปรดดูตารางที่ 4.4) พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
ในการเลือกตั้งทั่วไป 27 กรกฎาคม 2529 (โปรดดูตารางที่ 4.6) และทัศนคติทาง
การเมือง ซึ่งจำแนกเป็นทัศนคติทางสถาบันการเลือกตั้ง ทัศนคติต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ทัศนคติที่มีต่อรัฐบาล (โปรดดูตารางที่ 5.10) และแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
(โปรดดูตารางที่ 6.9) ระหว่างนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย์แล้ว จะเห็นได้ว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น การที่นิสิต
นักศึกษาทั้ง 2 สถาบันมีความแตกต่างในประเด็นที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น กลับไม่มีผลทำให้
นิสิตนักศึกษาทั้ง 2 มหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกันในเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมในการลง
คะแนนเสียงเลือกตั้ง ทัศนคติทางการเมืองและแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเลย
นั่นก็คือ ไม่ว่านิสิตนักศึกษาจะได้รับการศึกษาสั่งสอนอบรมจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหรือ
ของเอกชนก็ตาม นิสิตนักศึกษาเหล่านั้นก็ไม่มีความแตกต่างในเรื่องทัศนคติทางการเมือง
พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเลย

โดยสรุป จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไปลงคะแนนเสียง
เลือกตั้งโดยความสำนึกของตนเองว่าเป็นการสร้างและสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย
และต้องการให้คนที่ตนพอใจเข้าไปปฏิบัติงาน ซึ่งเหตุผลเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่า พวกเขา
ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง มากกว่าจะถือว่าเป็น
ภาระหน้าที่ผูกพันต่อระบบการเมือง

เมื่อพิจารณาถึงแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษาแล้วพบว่า
นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยจิตสำนึกของตนเองถึงร้อยละ 96.1 มี
เพียงส่วนน้อยที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยถูกระดม (ร้อยละ 3.9) ซึ่งแบบแผนการ
ลงคะแนนเสียงดังกล่าว เป็นการยืนยันว่า ผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงจะไป

ลงคะแนนเสียงด้วยจิตสำนึกของตนเองมากกว่าไปด้วยการถูกระดม ส่วนประเด็นในเรื่องทัศนคติและความตั้งใจกับแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น การวิจัยพบว่า ไม่มีสหสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกับทัศนคติและความตั้งใจในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ต่างมีแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน กล่าวคือต่างก็ไปลงคะแนนเสียงโดยจิตสำนึกมากกว่าถูกระดมทั้งสิ้น